

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด

สรุปทองคำ ดอลลาร์ วันที่ ๓ กันยายน ทองคำได้ ๑ บาท ดอลลาร์ได้ ๕๐ ดอลลาร์
กฐินทองคำได้ ๓๙ กอง เงินสดได้ ๙ กอง รวมเป็น ๔๘ กอง รวมทองคำทั้งหมดได้
๕,๒๖๓ กิโลกรัม กฐินทองคำ ๘๔,๐๐๐ กองนั้น ทองคำได้ ๕๗๑ กอง เท่ากับน้ำหนัก
๒ กิโล ๑๑ บาท ๓ สลึง เงินสดได้ ๒,๓๑๒ กอง เท่ากับเงินไทยเรา ๓,๖๙๙,๒๐๐
บาท รวมกฐินทองคำและเงินสดได้ ๒,๘๘๓ กอง ยังขาดอยู่อีก ๘๑,๑๑๗ กอง

โรงร่ำโรงเรียนตั้งขึ้นเรื่อย ๆ เลยไม่ทราบที่ตั้งที่ไหน ๆ บ้าง และโรงเรียนอะไร
บ้าง ไม่รู้แน่ ส่วนมากเราไปก็เกี่ยวกับวัด วัดก็มักจะไปวัดกรรมฐาน วัดทั่ว ๆ ไปก็ไม่
ค่อยไป มักไปวัดกรรมฐาน ก็ไปตามสายนั้นแหละ สายกรรมฐานก็มักสนิทสนมกันไป
ทางกรรมฐาน ปรีชาดีก็สนิทสนมกันไปทางปรีชาดี เหมือนหนึ่งว่าเป็นคณะใครพวกใคร
พวกเราสนิทกันไปอย่างนั้น ที่ไม่สนิทก็ไม่รังเกียจ แต่ไม่สนิทก็ไม่ไป มันก็ไปตามสาย

กรรมฐานนี้ไปตามสาย ออกจากวัดนี้เข้าวัดนั้น ๆ ไปวัดนี้ ส่วนมากวัดกรรมฐาน
ทางปรีชาดีก็ไปอีกทางสายปรีชาดี หลักรวิชาทั้งหลายที่เรียนก็ต่างกัน พวกปรีชาดีก็เรียน
ทางหลักปรีชาดีทางด้านพิธีเรื่อย ๆ หลักรวิชาการสอบ วิชามันเกี่ยวโยงกัน ไปหากันก็
เกี่ยวกับเรื่องหลักรวิชา เพราะฉะนั้นพวกปรีชาดีจึงมักไปทางสายปรีชาดี ถ้าภาคปฏิบัติก็ไป
สายปฏิบัติ ไปเรียนสายปฏิบัติ มันคนละสาย ๆ หลักรวิชาแม้ส่วนใหญ่จะเหมือนกัน แต่
ปลีกย่อยออกไปนี้ไม่เหมือน จึงต้องไปตามสายที่สนิทใจ ไปหาอาจารย์องค์นั้น ๆ ภาค
ปฏิบัติที่อาจารย์องค์ไหน ๆ ที่จะแนะนำสั่งสอนทางด้านจิตใจ ละเอียดลออหรือถูกต้อง
แม่นยำ จิตมั่นหมายไว้ ๆ

ทางด้านปรีชาดีก็อีกเหมือนกัน ครูคนไหนสอนดีมีหลักมีเกณฑ์เป็นที่ตายใจ ต่าง
กันนะ คำว่าครูไม่ใช่เหมือนกัน นักเรียนของครูแต่ละครู ๆ นี้ไม่เหมือนกันนะ นักเรียน
ก็ไม่เหมือนกันอีก แยกแยะ ๆ ครูผู้สอนก็ไม่เหมือนกัน มีหยาบละเอียดต่างกัน นี้
หมายถึงทางโลก ทางธรรมก็แบบเดียวกัน แม้แต่สายปรีชาดีเรียนธรรม ความละเอียด
ลออของครูแต่ละครู ๆ นี้ยังผิดกัน ไม่เหมือนกัน ที่นี้สายปฏิบัติเอาอีกแล้ว ยิ่งละเอียด
ลออมากสายปฏิบัติสอนกรรมฐาน ครูอาจารย์แต่ละองค์ ๆ นี้ต้องเป็นหลักสำคัญมาก
กับบรรดาลูกศิษย์ที่ปฏิบัติกรรมฐานด้วยกัน อาจารย์แต่ละองค์ ๆ ในแง่หนักเบาของ
ความรู้ภายในนี้ไม่เหมือนกันเป็นขั้นเป็นตอน ๆ เพราะฉะนั้นเวลาพระกรรมฐานท่าน
ไป ท่านจึงมักจะไปตามสายต่าง ๆ ครูบาอาจารย์ต่าง ๆ ที่ท่านถนัดใจ เป็นอย่างนั้นนะ

ไม่ใช่จะไปอย่างสุมสี่สุมห้า ท่านไปท่านมีหลักมีสายเกี่ยวโยงกัน ทางปรีชาปฏิบัติก็ไปสายปรีชาปฏิบัติ ครูอาจารย์ไดสอนดี ไปนั่นอีก ทางภาคปฏิบัติก็ครูอาจารย์ไดสอนดี ไปตามสาย ๆ

การเรียนเหล่านี้ก็เพื่อความเป็นคนดีพระดีมีหลักมีเกณฑ์ นี่พูดทางด้านปรีชาปฏิบัติ ปรีชาทางด้านวิชาธรรม วิชาธรรมนี้เป็นวิชาที่ละเอียดลอมากสุดยอดเลย เราอย่าเข้าใจว่าเราเรียนวิชาทั่วโลกดินแดนนะ ไปเรียนชั้นนั้นชั้นนี้ชั้นไหน ๆ มากี่ตาม มันเข้ากันกับธรรมะไม่ได้เลย พูดถึงเรื่องความละเอียดลอมากต้องแม่นยำเพื่อความดีงามแก่ผู้ไปศึกษา ไม่มีอะไรเกินธรรม เพราะฉะนั้นธรรมจึงต้องเหนือโลกตลอดเวลา วิชาทางโลกนี้คำว่าวิชาทางโลกก็คือทางโลกทางกิเลส คนมีกิเลสเรียนวิชาจากกิเลส รวมแล้วเรียกว่าวิชาทางโลก

ทางธรรม คนเรียนวิชาทางธรรมแม้จะมีกิเลสก็ตาม แต่มีจิตมุ่งหมายไปเพื่ออรรถเพื่อธรรมตั้งแต่ต้น เพื่อความเข้าใจ เป็นคนดีคนดี ประพฤติเนื้อประพฤติดัวด้วยการแก้ไขตัดแปลงในสิ่งไม่ดี และส่งเสริมสิ่งที่ดี นี่เรียกว่าวิชาธรรม กิเลสมีอยู่แต่เจตนาหวังดีจากอรรถจากธรรมมี ต้องไปศึกษา ศึกษาแล้วก็เพื่อปฏิบัติตัดแปลงตัวเอง ธรรมท่านชี้แจงว่ายังไง ๆ ธรรมนั้นถูกต้องทั้งนั้น แต่เรามันผิดมันพลาด เมื่อไปศึกษาแล้วก็เอาธรรมที่ถูกต้องเข้ามาเป็นคติเครื่องเตือนใจสอนตัวเอง ๆ เรียนรู้ไปสอนตัวเอง ไปปฏิบัติ ปรับตัวเข้าไปสู่ธรรมเรื่อย ๆ นี่เรียนธรรมท่านเรียนอย่างนั้น

คนมีกิเลสเหมือนกัน พระก็มีกิเลสเหมือนกัน ประชาชนก็มีกิเลส แต่มีความรักใคร่ใกล้ชิดกับอรรถกับธรรมแล้ว ผู้นั้นก็มีหวังความเป็นคนดีไปเรื่อย ๆ ถ้าผู้ไม่ใส่ใจในอรรถในธรรม จะความรู้มากขนาดไหน คนนั้นก็ยังมีแต่เอากระดาดชดหัว เอาใบประกาศนียบัตรติดหน้าผาก ตัวเองไม่เป็นท่า คือจิตใจมันทะนงถ้าไม่มีธรรมเข้าแทรกนะ เรียนสูงเท่าไรยิ่งสั่งสมทิฐิมานะสูงจรดฟ้า นี่เอาธรรมเข้าจับนะ ไม่ได้ดูถูกเหยียดหยามผู้ใด หลักธรรมเป็นอย่างนั้น หลักกิเลสเป็นอย่างนี้

กิเลสมันเดินตามแถวแนวของมันตามหลักของมัน มักจะผยองพองตนไปเรื่อย ๆ เรื่องของกิเลส เพราะกิเลสนี้ชอบขอมมาก อยู่ธรรมตาไม่ได้นะ ถ้ายอแล้ว โอโฮ ฝั่งผายลายตัว นี่กิเลส ส่วนธรรมไม่ชอบขอม แต่ชอบของดี ฟังชินะ ธรรมชอบของดี อะไรดี ยืด ๆ อะไรไม่ดีปิดออก ๆ เรียกว่าธรรม พูดตรง ๆ แล้วก็ถือว่าธรรมท่านไม่ชอบขอม กิเลสนี้ชอบเป็นพื้นฐานมา ตั้งแต่ปู่ย่าตายายโคตรแซ่ของกิเลส เป็นโคตรแซ่ที่ชอบขอม ชอบขอมทั้งนั้น ส่วนธรรมนับแต่องค์ศาสดาทุกพระองค์มา ไม่มีคำว่าชอบขอม ชอบแต่ของดีของดีที่จะนำมาเป็นประโยชน์แก่ตนแล้วแจกจ่ายแก่สัตว์โลกทั่ว ๆ ไป ตั้งศาสดาแต่ละองค์ ๆ ผู้สิ้นกิเลสแล้วทั้งนั้นนำมาสอนโลก

เวลามาสอนโลกแล้ว ธรรมของท่านผู้รู้คือศาสตราจารย์ผัดไปไหน คล่องแคล่ว ว่องไวแม่นยำทุกบททุกบาททุกแง่มุมของธรรม ถูกต้องตลอดไป นี่ละผู้ที่มิเกลียดอยู่ ไปศึกษาไปเรียนธรรมะที่ถูกต้อง ก็ค่อยมาตัดแปลงตัวเอง ๆ ไปเรื่อย ๆ ต่อไปก็ดีขึ้น ๆ เป็นคนดีเพราะออกมาจากใจที่มีเจตนาต่ออรรถต่อธรรมดี แล้วค่อยแก้ไขตนไปเรื่อย ๆ ก็ดีเรื่อย ๆ เหตุคือการกระทำ การศึกษาเล่าเรียน การปฏิบัติ เป็นต้นเหตุเพื่อความดีทั้งนั้น เราให้พยายามเรียน ธรรมกับโลกผัดกัน ขอให้ลูกหลานทั้งหลายทราบไว้

หลวงตาบัวก็เคยเรียนธรรมมา ขอคุยกสักหน่อยเถอะนะ หลวงตาบัวนี่เรียนจบ ป.๓ ไม่เรียนโลกจะได้ ป.๓ มายังไง นี่จบ ป.๓ นะ คือแต่ก่อนไม่มี ป.๔ มีแค่ ป.๓ เราก็เรียนมาพอเป็นเครื่องเทียบเคียงกันเท่านั้น ครูก็สอนตามหลักวิชาเรื่อย แล้วครูก็แนะนำทางเป็นเด็กดีเหมือนกันนะ เช่นแต่ก่อนหยุดเรียนวันเสาร์ครึ่งวัน วันอาทิตย์เต็มวัน อย่างนี้เป็นประจำ ทุกวันนี้มันหยุดเสาร์อาทิตย์เต็มวันผัดกัน นั่นละวันเสาร์จะไม่สอนวิชาใด ๆ สอนเด็กให้เป็นคนดีแล้วสวดมนต์ไหว้พระ ก่อนที่จะเลิกนี้ต้องสวดมนต์ไหว้พระ ครูต้องอบรมสอนเด็กนักเรียนให้เด็กเป็นคนดี แล้วพาสวดมนต์ แต่ก่อนเป็นอย่างนั้น ให้พากันจำเอาไว้

ทุกวันนี้หลักวิชาธรรมะนี้มีหรือเปล่าก็ไม่รู้นะ ดูว่าไม่มี ถ้าจะมีก็คงจะเริ่มกลับมีมา (กำลังจะเริ่มแล้วครับ) นี่ละจากนั้นมาเราก็ไม่ทราบทางด้านวิชาทางโลกเขา เพราะมุ่งแต่อรรถแต่ธรรม หลักวิชาทางธรรมะที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับโรงร่ำโรงเรียนต่าง ๆ มีหรือไม่มีก็ไม่ทราบนะ ทราบแต่ว่าห่างไป ๆ และไม่มี ที่นี้จิตใจของคนก็ห่างเหินจากอรรถจากธรรม ก็มีแต่วิชาทางโลกล้วน ๆ ทางกิลีสล้วน ๆ ที่นี้เรียนมามากน้อยก็ทะนงตนซิ เพราะไม่มีวิชาธรรมสกัลดัดกัน มีเบรกห้ามล้อเพื่อมีสติตั้งระลึกไว้ชั่วผัดถูกประการต่าง ๆ บ้าง

ธรรมมีต้องระลึกได้นะ สติธรรม ปัญญาธรรม พิจารณาระลึกถึงความดีความชั่ว ความผิดความถูกของตัวเอง ที่เรียนวิชาไปมีธรรมแทรกเข้าไป ก็เป็นเด็กดี ครูก็ดี ถ้าไม่มีวิชาธรรม ครูก็เป็นครูไปแบบโลกล้วน ๆ กิลีสล้วน ๆ เด็กมาเรียนก็เป็นเด็กเรียนวิชาทางโลกล้วน ๆ ที่นี้เรียนมาแล้วไม่รู้เนื้อรู้ตัว เลยกลับกลายเป็นวิชาทั้งหมดมาเป็นข้าศึกต่อตัวเอง ด้วยความทะนงว่าเรามีความรู้ชั้นนั้นชั้นนี้ แต่การประพฤติดัวให้เป็นคนดีไม่สนใจ นี่แหละที่เรียนวิชาสูงเท่าไร ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด คือวิชาของกิลีสล้วน ๆ นั่นแลไม่มีธรรมเข้าแทรก ไปไม่รอด ใครจะเก่งขนาดไหนก็เก่งเถอะนะ เรื่องความรู้มีแต่กิลีสล้วน ๆ คือไฟล้วน ๆ นั่นเอง ถ้ามีธรรมก็เรียกว่ามีน้ำดับไฟแทรกเข้าไป ๆ

จึงต้องมีวิชาทางด้านธรรมะเข้าไปแทรก ผู้สอนก็สอนจริง ๆ ผู้เรียนก็เรียนเพื่อรู้จักความผิดถูกชั่วดีของตนจริง ๆ แล้วไปปฏิบัติตน ที่นี้ความรู้ที่เราเรียนมามากน้อย ธรรมเป็นเครื่องประดับสวยงามไปเลย นำไปทำประโยชน์นี้ธรรมจะเป็นผู้แนะ หลักวิชา ก้าวเดินไปตามวิชาที่เรียนมา ทำอะไรยังไง ๆ ที่นี้ทางใดถูกทางใดผิด ความผิดมักจะทำ แอบเข้าไปอยู่ในหลักวิชา อยู่ในอำนาจ อยู่ในหน้าที่ แทรกเข้าไปได้ หลักวิชาธรรม แทรกเข้าไปไม่ให้มีอำนาจเหนือธรรมเหนือความดีงาม เป็นอย่างนั้นนะ เรียกว่าอำนาจ อยู่ในกรอบของศีลของธรรม

ความรู้วิชามีเท่าไรเอาไปใช้เอาไปปฏิบัติ ก็เป็นประโยชน์แก่โลกแก่สงสารส่วนรวมไปเรื่อย ๆ ถ้ามีธรรม ถ้าไม่มีธรรมไม่ได้เรื่องนะ ไม่เกิดประโยชน์อะไรทั้งนั้น เรียนมาเลยกลายเป็นเรียนเพื่อนักเลงโตไปหมด กินบ้านกินเมือง กลืนบ้านกลืนเมือง มีแต่พวกเรียนสูง ๆ ที่ทะนงตัวทะนงอำนาจบาตรหลวง กลายเป็นอำนาจป่าเถื่อนไป จนเห็นคนเหมือนเป็ดเหมือนไก่ เห็นตัวยิ่งกว่าเทวบุตรเทวดา เรียกว่ายักษ์ก็ได้ กินบ้านกลืนเมืองได้ มีแต่พวกความรู้สูง ๆ ที่ลืมน้ำลืมน้ำร้อน เพราะไม่มีธรรมเข้าแทรกนี้แล ให้ลูกหลานทั้งหลายจำเอาไว้

ความรู้เราอย่าเข้าใจว่าดีโดยถ่ายเดียว ถ้าไม่มีธรรมเข้าแทรกจะดีขนาดไหนก็มีแต่ชื่อเท่านั้น ไม่ได้ดีคน ชื่อในเรือนจำก็มี นายดี นางสาวดี มันมีอยู่ในเรือนจำ ครั้นเวลาไปถามแล้วเป็นยังไงล่ะ ชื่อว่านางสวรรค์ทำไมจึงมาติดคุก เขาหาว่า ฟังซินะมันยอมรับเมื่อไร ไม่ยอมรับนะ กิเลสไม่ยอมตัว ผิดขนาดไหนกิเลสจะไม่ยอมตัว พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงตลอด นี้เรียกว่ากิเลส ร้อยล้านพันคม หาที่เชื่อถือไม่ได้ คนที่มีกิเลสหนา ๆ แน่น ๆ เป็นอย่างนั้น ไปที่ไหนใครคบค้าสมาคมไม่ได้นะ มันเป็นพินเป็นไฟ กัดไปได้ทุกแบบ ฉีกไปได้ทุกแบบ ร้อยล้านพันคมคือวิชาของกิเลส ที่ประกอบกับคนชั่ว เข้ากันแล้วเป็นมหาภัยกับบ้านกินเมืองได้สบาย ๆ

ดาสีตาสายอยู่ตามท้องนาเขาไม่ได้ไปทำนะ แม้เขาจะจนก็ตาม โง่ก็ตาม ความโง่ ความจนของเขาไม่ได้ทำความเดือดร้อนแก่ส่วนรวม แต่ความฉลาดของคนมีความรู้เต็มไปด้วยกิเลสนี้ นั่นแหละตัวยักษ์ตัวผีกินบ้านกินเมือง ให้ท่านทั้งหลายจำเอาไว้ นี้ละเรื่องธรรมเป็นความจำเป็นอย่างนี้ ไม่มีธรรมไม่ได้ พระเณรในวัดนี้ก็ลองดูซิ ในวัดนี้ว่า ตั้งใจปฏิบัติศีลปฏิบัติธรรม แล้วมีองค์ใดองค์หนึ่งมาแหวกแนว ปฏิบัติข้ามศีลข้ามธรรม องค์นี้อย่างน้อยถูกตำหนิติเตียน แล้วครูอาจารย์ผู้เป็นหัวหน้าวัดจะเรียกมาสั่งสอน มากกว่านั้นไล่ออกจากวัด โน่นนะฟังซิ คือมันขัดอย่างนั้นละ ความไม่เป็นธรรม ต่อเพื่อนฝูงที่เป็นธรรมด้วยกัน มันขวางเหมือนก้างขวางคอ

นี่คนชั่วเพียงรายเดียวอยู่ในวัดนี้ก็อยู่ไม่ได้นะ อย่างน้อยถูกตำหนิติเตียน เพื่อนฝูงไม่ไว้วางใจ นี่ละเรื่องราวเป็นอย่างนี้ มากกว่านั้นขับออก เรียกว่าเนื้อร้าย เอาไว้ไม่ได้ในวัดนี้ พระสงฆ์ทั้งวัดนี้ซึ่งเป็นเนื้อดี ๆ นี้จะเสียไปหมด ต้องเอาเนื้อร้ายออก อย่างเขตัดเนื้อร้าย ใครจะไม่รักไม่สงวนอวัยวะของตน แต่เมื่อเป็นเนื้อร้ายแล้วจำเป็นที่จะต้องตัดออก รักสงวนขนาดไหนต้องตัดออก เพื่อรักษาอวัยวะส่วนดีเอาไว้ อันนี้พระเถรติมีอยู่เต็มวัดเต็มวา มีพระเถรองค์สององค์เท่านั้นมาขวางวัดขวางวา นี้เรียกว่าพระเถรเนื้อร้ายต้องตัดออก

เหมือนยาเราใส่แผลมันไม่หาย มันเป็นเนื้อร้ายแล้วต้องตัด ถ้ามันควรจะหายก็เสียวยารักษาด้วยยากี่หายไป พระเถรที่ควรจะดีด้วยการแนะนำตักเตือนก็รู้เนื้อรู้ตัวกลับตัวเป็นคนดี ก็เข้ากับหมู่กับคณะได้ ถ้าไม่ยอมปฏิบัติตัวเป็นคนดี เป็นเนื้อร้ายแล้วตัดออกเลย นี่ฟังซิของชั่วอยู่ที่ไหนมันดีเมื่อไร แม้แต่ตกลงในอาหารของเราก็รังเกียจกันหมดเลย อาหารดี ๆ นั้นแหละ มีอาหารที่ไม่ดีที่เป็นอาหารประเภทยาพิษหรือเนื้อร้าย พูดว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา เป็นพิษเป็นภัยต่อการกินของเรา ตัดออก ๆ ก็อย่างนั้นแล้ว แม้แต่อยู่ในอาหารยังไม่มีใครกล้ากินได้ลง นี่สิ่งที่เป็นภัยอยู่ที่ไหนเป็นภัยหมด

อันนี้ความชั่วอยู่กับผู้ใดเป็นภัยหมด ให้ระวังนะลูกหลาน ให้ปฏิบัติตัวให้เป็นคนดี อย่าให้เป็นคนเป็นภัยต่อตัวเองและเพื่อนฝูง ไปที่ไหนให้สมัคสมาน เห็นอกเห็นใจกัน มนุษย์เราเป็นสัตว์สี่ขาอยู่คนเดียวไม่ได้ ไปที่ไหนต้องเกาะต้องพันกันกับเพื่อนกับฝูง ตั้งแต่ครอบครัวลงมาโดยลำดับ แล้วกระจายออกไปทั่วบ้านทั่วเมือง ตั้งเป็นหมู่บ้านเป็นตำบลเป็นอำเภอเป็นจังหวัด จนกระทั่งเป็นภาคนี้ภาคนี้ ผาดกันทั่วประเทศ สมานกันด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน ไม่ใช่เป็นประเภทไม่ได้เห็นโทษแห่งความชั่วของตนแล้วรังแกคนอื่น เห็นแก่ตัวเอง ไม่เห็นแก่เพื่อนแก่ฝูง ไม่เห็นแก่ใจกัน เห็นแต่ใจตัวเอง เห็นแก่ได้แก่ร้าย กัดฉีกอะไรก็แล้วแต่เถอะมันจะเป็นไปทุกอย่างขึ้นชื่อว่าความชั่ว พอเป็นช่องโหว่เป็น คน ๆ นี้คนเป็นภัยต่อตัวเอง เป็นภัยต่อโลก อยู่ที่ไหนไปที่ไหนไม่มีใครคบค้าสมาคม

แม้นักเรียนไปเรียนหนังสือก็เหมือนกัน เพราะนักเรียนมีจริตนิสัยไม่เหมือนกัน มีความคับแคบตีบตัน มีความกว้างขวาง มีอหยาศัยติงาม มีอหยาศัยโกโรโกโสเป็นอันธพาล มันแทรกอยู่ในโรงร่ำโรงเรียนนั้น เพื่อนฝูงก็ได้รับรัง ครูก็ต้องระวัง อาจารย์ต้องระวังไม่ระวังไม่ได้ ตัวนี้ตัวแสบอีกตัวหนึ่ง มันแทรกอยู่ตามโรงร่ำโรงเรียน มิหนำซ้ำไปฟาดยาเสพยาติดมากกระจายทั่วโรงเรียนฉิบหายไปหมดเลย นี่ตัวแสบ ให้พากันระวัง ทุกคนต้องระวัง

การอยู่ด้วยกันให้ระวัง ระวังตัวเองเพื่อเข้ากับหมู่เพื่อนได้สนิท ด้วยความดีของเราแต่ละคน ๆ นั้นแหละเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่ง เราอย่าเอาแต่ใจของตัวเอง อยู่กับเพื่อนกับฝูงต้องเห็นใจเขาเห็นใจเรา เก็บความรู้สึกไว้ อย่าบ่นนั่นว่านี่ นินทาคนนั้น นินทาคนนี้ ปากเประปากบอน อย่างนั้นใช้ไม่ได้ เข้ากับใครไม่ได้ คนปากบอนไม่มีใครอยากคบ ชอบตติฉินนินทาเขา แต่ไม่สนใจดูตัวเอง ตำหนิติเตียนตนเองเพื่อแก้ไข มีแต่ตำหนิคนอื่น คนนี้จนกระทั่งตายก็ไม่มีความคิดติดตัวมันแหละคนประเภทนี้ เด็กประเภทนี้ ให้พากันจำให้ดีลูกหลานทุกคน

อยู่กับหมู่กับเพื่อนต่างพ่อต่างแม่ รวมเป็นกลุ่มเป็นก้อน มารวมกันแล้วให้เห็นอกเห็นใจกัน ใครมีอะไร ๆ ที่จะเฉลี่ยเผื่อแผ่กันให้เฉลี่ยเผื่อแผ่ อย่าเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ เห็นแก่ความตระหนี่ถี่เหนียว เข้ากับใครไม่ได้ ต้องเป็นคนมีจิตใจกว้างขวางเสมอ เห็นใจกันนั้นแหละเหมาะสมมาก ความเห็นใจกันนี้กว้างขวาง ความเฉลี่ยเผื่อแผ่ก็กว้างขวาง ความเห็นแก่ตัวนี้คับแคบตีบตัน ไปที่ไหนไม่มีใครอยากคบค้าสมาคม ไม่ว่าเด็กว่าผู้ใหญ่หญิงชายเหมือนกันหมด

ความดีสำคัญ อยู่ในหญิงก็เป็นหญิงดี อยู่ในชาย ๆ ดี อยู่ในเด็กผู้ใหญ่ดีทั้งนั้น ของดี ถ้าชั่วแล้วเป็นพิษ อยู่กับใครก็เป็นพิษทั้งหมด ให้พากันระมัดระวัง ตั้งหน้าตั้งตา ศึกษาเล่าเรียน อย่าเห่ออย่าเหิมจนเกินเหตุเกินผล ให้มีธรรมเป็นเครื่องยับยั้งตัวเอง การอยู่ อยู่ตามสภาพของเรา เอ้า เราอยู่บ้านนอก เราก็อยู่บ้านนอกเป็นยังไงเราก็คน ไปอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้คนเราอยู่นะ หอปราสาทราชมณเฑียรก็เพื่อคน กระท่อมอยู่นี้ก็เพื่อคน ขอให้เป็นคนดี เป็นคนดีอยู่หอปราสาทก็ดี อยู่กระท่อมก็ดี ถ้าเป็นคนชั่วแล้วอยู่หอปราสาทมันก็คือพินคือไฟเผาตัวเองนั่นแหละ ไม่ได้ดีจากสถานที่นั้น ๆ มันดีอยู่กับคน

ให้ปฏิบัติตัวของเราให้เป็นคนดี ๆ อยู่ไหนจะดีหมด ให้พากันจำเอานะ การอยู่อยู่ที่ไหนก็อยู่เถอะ อย่าไปสันดั้นสันโดดกระโดดโงงผาง ๆ เห็นเขาอยู่ดีก็อยากอยู่ดี บ้านหลังนี้ไม่พออยู่ไปหาบ้านใหม่มา เพื่อแข่งเพื่อนแข่งฝูงแข่งดีแข่งเด่น นี่แข่งชิงหนีชิงสิน แข่งทุกข์แข่งความลุ่มจมนะ ไม่มีเงินไปหาภู่หายืมเขามาปลูกบ้านปลูกเรือน ครั้นปลูกบ้านปลูกเรือนแล้ว เงินไม่มีติดหนี้เขา พวกธนาคารเขารีดเอา ๆ เป็นยังไงได้ที่อยู่ดีแล้วเป็นยังไง ติดหนี้เขาพะรุงพะรัง เป็นนักโทษในเรือนที่ทรูทรานัน นักโทษของดอกเปี้ยละชี เขาบีบเอา ๆ

อยู่ไหนอยู่ นกเขาทำรวงรังเขาไม่หาแข่งกันนะ เราไปดูชินก พวกสัตว์พวกประเภทต่าง ๆ อยู่ในวัดนี้ไปดู เขาไม่ได้หาแข่งสถานที่อยู่ รวงรังเขาไม่ได้แข่ง รังของฉันทูรังของแกไม้ไต้ นะ รังของแกดีกว่ารังของฉันทู รุงของแกดีกว่ารุงของฉันทู รุงของฉันทูดีกว่ารุงของแก คือรุกบรูเซียด รุหนุ เข้าใจไหม มันอยู่ในรูมันก็ได้แข่งขันกัน แล้วออกมา

เป็นมนุษย์อยู่ตามบ้านตามเมืองอย่าไปหาแข่งขันกันในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ แล้วจะสั่งสมความลามากจนเปรต ความมักมากโลภมากขึ้น แล้วก็เอาไฟเผาตัว

อยู่ไหนอยู่ พ่อแม่พาอยู่ยังงี้ เอ้า อยู่ ที่อยู่ของเราจริง ๆ ก็ท้องแม่ของเรา เราอยู่ได้ด้วยกันทุกคน ไม่เห็นใครเอาท้องแม่ใครมาอวดกันวะ ท้องแม่แก่ท้องใหญ่ท้องแม่จั้นท้องเล็กไม่เห็นว้า ท้องไหนก็ท้องลูกก่อเกิดมาจากแม่เหมือนกัน ขอให้ปฏิบัติตัวดี แม่จะภูมิใจพ่อจะภูมิใจนะ ถ้าจะปฏิบัติตัวเลวแล้ว เอาไปใส่ท้องข้างข้างก็แตกกระเจิดกระเจิงไม่มีที่อยู่เข้าใจไหม สู้เด็กตัวเท่ากำปั้นมันไปยันท้องข้างจนแตกไม่ได้ เพราะความชั่วของมัน เข้าใจหรือ นี่ละอยู่ยังงี้ให้อยู่ อย่าดีนอย่าดีด พ่อแม่ปู่ย่า ตายายพาอยู่ยังงี้

อย่าไปดูถูกกันสถานที่อยู่ ดูถูกกันหาอะไรเพียงที่อยู่ ใครอยู่ที่ไหนก็อยู่ ขอให้ทำตัวเป็นคนดีจะร่มเย็นต่อกันด้วยความเป็นคนดี ไม่ได้ร่มเย็นด้วยใครมีบ้านหลังใหญ่หลังเล็กเอามาแข่งกัน ไม่ได้ดี อย่าพากันเป็นบ้านะลูกหลาน อยู่ที่ไหนอยู่เถอะ ขอให้ทำตัวเป็นคนดี ๆ อยู่ที่ไหนดีหมด ถ้าของดีเข้าไปแทรก อยู่ในกระต๊อบเอาทองคำไปวางไว้บนสักกกองดูซิ โอ๊ย.กระต๊อบนี้สูงขึ้นจรดฟ้าเข้าใจไหม นี่ทองคำพาให้สูง นี่ก็คนดีพาให้สูงพาให้ดีมันดีไปหมดนั่นแหละ

การกินก็เหมือนกัน อย่าฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม อย่าดีดอย่าดีน กินเป็นเวลา เวลา อันไหนที่ควรกิน พอเหมาะกับกาล สะดวกสบายไม่รบกวนแล้วให้กิน อย่ากินเลยเถิดเลยแดนชิงพ่อชิงแม่ พ่อแม่ของลูกแต่ละคน มีแต่คนกินแบบจน ๆ นะ แต่ลูกมันชอบเหลือเฟือฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม เอาไปอวดกัน พ่อแม่เลยจะตาย พ่อแม่บางคนติดหนี้ติดสินไม่ใช่น้อย ๆ นะ แต่ก็เพราะเห็นแก่ลูก ไสลูกเข้าไปเรียน เอ้า ติดหนี้พ่อแม่ยอมติด เราแต่งเนื้อแต่งตัวเครื่องแต่งเนื้อแต่งตัวที่เอามาหนี้เอามาจากไหน ถ้าไม่ใช่ออกมาจากตบจากปอดพ่อแม่ พ่อแม่เป็นผู้หามาให้ เรามีปัญญาที่ไหนหามา อย่ามาอวดกันนะ

เอาตบเอาปอดพ่อแม่มาอวดกันใช้ไม่ได้ พ่อแม่ที่สลบไสลกว่าจะได้สมบัติเงินทอง เป็นเลื้อเป็นผ้ามานุ่งอวดกันนี้นะ พ่อแม่แทบเป็นแทบตาย บางรายติดหนี้ ๆ มันมากน้อยเพียงไร อย่าลืมตัว อย่าลืมคุณพ่อคุณแม่ ทุกอย่างพ่อแม่ตัดครองไว้กับเราทุกคนนะ เราโตขึ้นมาเราโตขึ้นมาด้วยอะไร ถามตัวเองบ้างซิ ไม่ว่าคนไหน ๆ โตมาจากอะไร โตมาจากพ่อจากแม่ แล้วพ่อแม่หาอะไรมาให้เลี้ยงถึงได้โตขนาดนี้ นั่นมันจะวิ่งไปหมดละนะ ไม่ว่าจะอยู่ที่กินที่หลับที่นอน พอโตขึ้นมาสิ่งที่ศึกษาเล่าเรียนการปฏิบัติเนื้อประพฤติดัว พ่อแม่เป็นภาระหนักหมด นี่ละความหนักอยู่กับพ่อแม่ทุกคน ใครจึงอย่าลืมบุญลืมคุณพ่อแม่ล่ะ ใครลืมบุญลืมคุณพ่อแม่ไม่ทางที่จะเจริญรุ่งเรือง มีแต่จ่อมโดยถ่ายเดียว ใครอย่าอวดนะพ่อแม่ พ่อแม่เหมือนของคนทั้งหลายทั่ว ๆ ไป

แต่มีคุณค่าสูงสุดกับลูกทุกคน ๆ ให้พากันจำเอาทุกคน พ่อแม่มีคุณค่าสูงสุด ท่านจึงเทียบเป็นพระอรหันต์ของลูกนะ เราอย่าไปดูถูกเหยียบหยามพ่อแม่ของเรา

การใช้สอยเหมือนกัน ให้ใช้พอดีพอดี การคบค้าสมาคมกับเพื่อนกับฝูงควรพิจารณาด้วยดี อย่าคบค้าสมาคมแบบสุมสี่สุมห้า แล้วจะเป็นคนเลวร้ายต่อไปตั้งแต่เป็นเด็ก ท่านบอกว่า อเสวนา จ พาลานํ ปณฺธิตานญจ เสวนา อย่าคบคนพาล สันดานหยาบตั้งแต่เด็กขึ้นไปหาผู้ใหญ่ ไม่ว่าหญิงว่าชาย อย่าคบอย่าสนิมสนมกับคนพาลสันดานหยาบ ปณฺธิตานญจ เสวนา ให้คบค้าสมาคมกับบัณฑิตนักปราชญ์ผู้ฉลาดแหลมคม ไม่ว่าจะหญิงจะชายเป็นคนดีคบได้ นี้ละให้จำเอานะลูกหลาน วันนี้พูดเพียงเท่านี้ละ พูดไปพูดมาก็เหนื่อยแล้ว จำเอา เอาละพอ

อ่านธรรมะหลวงตาวันต่อวัน ได้ที่ www.luangta.com